

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

**Ad Orationem Valedictoriam, qua ... Domino Io. Avgvsto,
Anhaltinorum principi, Saxonum, Angrivariorum &
Vestphalorum duci, Ascaniensium comiti, ... De Natali
Exoptatissimo die XXIX. Iulii MDCCXVIII. ...**

Moehring, Gottfried Victor

Oldenburgi, MDCCXVIII

[urn:nbn:de:gbv:45:1-639971](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:gbv:45:1-639971)

7.
Ad
ORATIONEM VALEDICTORIAM,
qua
SERENISSIMO PRINCIPI ac DOMINO,
DOMINO
IO. AVGVSTO,
Anhaltinorum principi, Saxonum, Angri-
variorum & Vestphalorum duci, Afcanien-
sium comiti, Servestanorum, Bernbur-
gensium, Ieveranorum & Kniephu-
sanorum domino,
Ordinis elephantini regii equiti,
Principi ac domino suo clementissimo,

DE NATALI EXOPTATISSIMO
die XXIX. Julii, CICI^oDCCXVIII.

Io. ANTHONIVS KOENIGSHAVEN
In templo opidano demississime gratulabitur,

hac ipsa non tantum dissertatione
SERENISSIMVM PRINCIPEM HEREDEM,
immo perillustrem, illustres ac ceteros omnium ordinum
auditores honoratissimos invitat, sed & nonnulla
DE PRINCIPIBVS ANHALTINIS,
ET FORTITVDINIS, ET EQVESTRIS
DIGNITATIS GLORIA CONSPICVIS
subiungit

M. Godofr. Victor Moehring, R.

Oldenburgi, *Typis Jacobi Nicolai Adleri, Regis Danorum
privilegiarii Typograph.*

ME sane fugit, quid sibi Bouhoursius, (a) quid Boilavius (β) velit, qui omnem ingenii gloriam Gallis, dein Hispanis ac Italis adsignant, & quidquid excellens, illustre atque limatum audit, a Germanis remouent. Nec mihi constat, quare iidem antiquum illud fortitudinis encomium tribuere Germanis nolint, sed praeter omne meritum vigorem Martium partamque, maiorum virtute ac industria, dignitatem illis derogent, immo inter pavidos & languine carentes reponant. Cum quibus Sylvius (γ) fecit, qui *Germanos terrore plenos & leporino corde praeditos* vocavit.

Vtinam huiusmodi viri, qui absque causa hos laudant, illos culpant, non adeo temeritate, quod absque fundamento esse verum crediderent, laudem propriam mordere, nec prouidentia meditationibus, quas inuidia ducti consignauerunt, cum Gallorum scientia ac virtute comparans, ignorantibus, & Germanis, (δ) nec defectus esse adscribendos.

Dum autem de illis loquitur, immo saepe Galli cum nonnulla commentariis, vel Austria, vel Bavarum, vel aliae provinciae (ε) dederunt heroës, sed inanis, (ζ) ut eorum uitas percurrens paucis deperit, utinam fortium fuisse & adhuc esse principum, quos reges ac principes pugnauerunt, sed etiam equestris dignitate condecorare non dubitauerunt.

(a) Recte Tenzelium mensis Eboracensis auctore sentit, quae ipse addidit scemata Io. Fridrichi quam Vindicias nominat. Sat. IX. Pag. 63.

(β) Nolo in praesens propter placet tamen, quosdam quis Melanchthonia, Caquis Hessi, Sabini, F. congrua protulisse. Ut Morhofius quidem labor in Germania, nec ne?

(ε) Quis est, qui nesciat, Guilhelmos, principes et Augustum, principes et Emanuelem, Principes eiusdem plerosque filios Georg. Guilhelmu, ma sem, Ioannem Adolphu, Maxim. Emanuelem, G duces Wirtembergicos, C principem Badensem, G sure heroibus adnumerat.

(ζ) Non excurro ad principum Anhaltinorum maiores intrepidus, sed de principibus mihi sermo est, quorum ortus, uti par est, ab Henrico I, ducis ac principis electoris Saxonum, Bernardi filio, cuius alio tempore dixi, derivatur. Id quod Henrico Basse deo, qui Princ. Anhalt. Paneg. C, VII. & VIII. Henricum, primum Herciniae principem in Anhalt, passim nominauit.

M

E sane fugit, quid sibi Bouhoursius, (a) quid Boilavius (β) velit, qui omnem ingenii gloriam Gallis, dein Hispanis ac Italis adsignant, & quidquid excellens, illustre atque limatum audit, a Germanis removent. Nec mihi constat, quare iidem antiquum illud fortitudinis encomium tribuere Germanis nolint, sed praeter omne meritum vigorem Martium partamque, maiorum virtute ac industria, dignitatem illis derogent, immo inter pavidos & sanguine carentes reponant. Cum quibus Sylvius (γ) fecit, qui *Germanos terrore plenos & leporino corde praeditos* vocavit.

Utinam huiusmodi viri, qui absque causa hos laudant, illos culpant, non adeo temere cum doctis communicarent, quod absque fundamento esse verum arbitrantur! utinam attenderent, laudem propriam fordere, nec prudentiores statim fidem dare meditationibus, quas invidia ducti consignarunt! certe, Germanorum cum Gallorum scientia ac virtute comparans observabit, & Gallis esse ignorantes timidosque & Germanis, & Gallis esse eruditos ac fortes & Germanis, (δ) nec defectus integris nationibus, sed educationi, sed naturae esse adscribendos.

Dum autem de Germanorum virtute, quam exteri admirantur, immo saepe Galli cum detrimento experti sunt, nonnulla commentari animus est, haud quaquam de iis differam, quos vel Austria, vel Bavaria, vel Saxonia, vel Holsatia, vel Virtembergia, vel aliae provinciae (ε) dederunt heroës, sed de principibus solis Anhaltinis, (ζ) ut eorum uitas percurrens paucis demonstrarem, non modo Anhaltinatum fortium fuisse & adhuc esse principum fertilem, qui pro aris ac focis domi forisque pugnarunt, sed etiam habuisse & adhuc habere, quos reges ac principes, in testimonium foederis & amoris sempiterni, equestri dignitate condecorare non dubitarunt. Primum

(a) Recte Tenzelius mense Febr. A. 1695. p. 155. Der Monatl. Unterredungen de Bouhoursio, dialogorum auctore sentit, eundem bona ex veteribus aequae, ac novis scriptoribus compilasse, reliqua, quae ipse addiderit, ad ridicula pertinere. Quorum dialogorum quartum & aliorum scemmata Io. Frid. Cramerus epistola quadam, ad Frid. Bened. Carpzovium scripta, quam Vindiciae nominis Germanici contra quosdam obreclatores Gallos appellat, confutavit.

(β) Sat. IX. Pag. 63.

(γ) Epist. CXXX.

(δ) Nolo inpraesens propter eruditionem collaudare Germanos, quod absque negotio facere possem: placet tamen, quosdam & oratores & poetas adicere, qui forte Gallis non cedunt. Quisquis Melanchthonia, Camerarii, Caseli, Chyraei, Sturmii, Buchneri, Schurzfleischii, quisquis Hessi, Sabini, F. B. Carpzovii perlegere libros dignatur, negare nequit, me veritati congrua protulisse. Utinam quis Germanorum merita in rem litterariam exponeret, quem Morhofius quidem laborem promisit, sed nunquam perfecit, viderent Galli, an eruditi sint in Germania, nec ne?

(ε) Quis est, qui nesciat, Carolum VI. Romanorum imperatorem, Albertum III. & Fridericos Guilielmos, principes electores Brandenburgicos ac Borussiae regem, Io. Georgium III. & Frid. Augustum, principes electores Saxonum Polonorumque regem, Maximilianum & Maxim. Emanuelem, Principes electores Borussiae, Georgium, Georg. Guilielmum, Ern. Augustum ac eiusdem plerosque filios, principes Hannoveranos, Ern. Ludovicum, principem Saxonum, Georg. Guilielmum, marchionem Brandenburgicum, Ferd. Albertum, ducem Brunovicensem, Ioannem Adolphum & Fridericum IV, Holsatorum principes, Eberard. Ludovicum, Maxim. Emanuelem, Georgium Fridericum, Ludovicum, Ferd. Guilielmum, Car. Rodolphum, duces Virtembergicos, Carolum & Fridericum, duces Hassias Castellanos, Ludov. Guilielmum, principem Badensem, Gerardum & Antonium I, comites Oldenburgenses multoque plures esse iure heroibus adnumerandos virtutumquo plurimarum ornamenti admodum conspicuos.

(ζ) Non excurro ad principum Anhaltinorum maiores intrepidos, sed de principibus mihi sermo est, quorum ortus, uti par est, ab Henrico I, ducis ac principis electoris Saxonum, Bernardi filio, cui alio tempore dixi, derivatur. Id quod Henrico Basso debeo, qui Princ. Anhalt. Pancg. C, VII. & VIII. Henricum, primum Herciniae principem in Anhalt, passim nominavit,

Primum illorum mentionem iniiciam principum Anhaltinorum, qui iuvenes sese fortes gesserunt pariter, ac condignos, quos cum laude adducam. Qui honorum fastigium mature conscenderunt ac hoc ipso impetrarunt, ut eos omnis honorifice appellet. *Ioach. Ernestus*, Ioannis II. filius, anno vigesimo primo belli aleam expertus, heredibus suis ac successoribus exemplum virtutis relinquens. Cuius princeps filius, *Bernardus* viginti modo quinque annos implevit, cum paullo ante contra Muhametem fortissime pugnasset. Quod Io. Maior certamen inter alia sic exprimit:

Ter mutavit equos & inerti evasit ab ictu,

Et capta strages hostibus arce dedit.

Pari fortuna eiusdem frater, *Io. Ernestus* usus, qui unum & viginti, & quod excurrit, annos natus Viennae vitam cum morte commutavit, bellis iam Gallicis, Belgicis & adversus Turcam clarus. *Ioach. Ernestus* II, *Io. Georgii* I. filius, vigesimo tertio aetatis anno mortuus, se talem iam in bellis praebuerat, ut non sine dolore ad plures abiret sui que desiderium relinqueret. (7) *Io. Georgium* II, *Io. Casimiri* filium, decimo iam septimo aetatis anno, congregandi cum hostibus initium fecisse, negari nequit. Cuius magni patris ac herois vestigia *Leopoldus* heros ac filius (8) legit, cui non tantum anno decimo septimo a principe electore Brandenburgico, sed & undecimo ab imperatore Leopoldo pedestres copiae demontatae. Qua ratione principes iuvenes, Leopoldi gnati, *Guilielmus Gustavus* & *Leopold. Maximilianus* amplificare nunc aerepissimi patris suamque gloriam quaerant, cum nemini non perspectum sit, lubens ego fileo & a principibus lineae Dessavienfis ad principes Bernburgenses me converto. Offert se mihi prae reliquis *Christianus* I, quem anno aetatis vigesimo tertio *Elisabetha*, Anglorum regina militibus praefecit sibi que quaevis de eo bona promisit. *Ernestus*, Christiani I. filius, anno vigesimo primo, volente duce *Friedlandio*, in imperatoris emolumentum, equitum turmis praefuit, cumque viginti quatuor vixisset annos, e vita excessit. *Christianus* II, *Ernesti* frater, anno octavo & decimo *Sabaudiae* duci adfuit ac Hispanorum vires una cum aliis imminuit. *Io. Georgius*, *Vict. Amadei*, quem nuper defunctum accepi, filius tertius, iam decimo septimo anno heroum more pugnans, acceptis septem vulneribus, obiit. Cuius *Vict. Amadei*, domus Anhaltinae senioris, reliqui principes filii, *Carolus Fridericus*, nunc patriae pater, anno vigesimo tertio Belgicis, & *Lebrechtus* decimo nono Vngaricis expeditionibus interfuerunt aequae, ac hostibus indicarunt, quales Anhaltina terra principes procreet. Neque minus bellorum ducis, *Lebrechti* natu maiores duo filii, *Vict. Amad. Adolphus* & *Frid. Guilielmus* sacramentum militare dixerunt, nulli virtute secundi. Nec *Fridericus* suo tempore, Christiani I, filius secundus, abesse ab armis voluit, sed anno vigesimo primo sub Sueciae rege, nec ita multo post sub landgravio Hassiae Cassellano ea suscepit. De principibus Seryestanis dum dissero, sigillatim *Ant. Guntheri* recordor, qui anno aetatis vigesimo primo regere milites cepit multisque postea

A 2

terrori

(7) *Frid. Mauricius*, *Io. Georgii* I. principis filius hic oblivisci nolo, qui licet anno aetatis undecimo debitum naturae reddiderit, ab anno tamen sexto non nisi de apparatu bellico locutus & semel ac iterum testatus, se pro patria atque religione, studiis finis, acerrime dimicaturum. Plura de tam egregio, vix tamen Anhaltinis ostenso principe dabit *Becmannus* P.V. L III. C. IV. N. II. p. 224. seqq. *der Hist. des Fürstenth. Anhalt.*

(8) Hic ipse, propter insignem animi magnitudinem, regiae maiestatis Borussiae copiarum militarium dux, consiliarius belli insimus & *Magdeburgi* urbis ac fortalicii gubernator constitutus.

terrori fuit. Ad cuius exemplum serenissimus *Io. Adolphus*, cuius ego benignam ingenii venam magnifacio, anno vigesimo castra accessit atque sub campi mareschallo, *Io. Adolpho*, duce Holsatorum militatum ivit. *I. Ludovici* dum principes filios, qui me puerum ac iuvenem singulari gratia *Dornburgi* *Servestae*que complexi, confidero, non possum, quin *Io. Augustum* & *Christ. Ludovicum* fratres, quorum is anno vicesimo decessit, hic decimo nono in acie cecidit, huic dissertationi inferam atque de adhuc viventibus principibus fratribus, *Christ. Augusto* & *Io. Friderico* confirmem, eosdem & arma sumfisse, & belli gerendi peritissimos esse. Quibus *Eman. Lebrechtum* subiungo, qui anno decimo nono castra secutus declaravit, nec principibus *Cothenianis* animum deesse, sed aptos, qui iuvenes in militiam proficiscantur.

Deinde de illis loquar principibus, qui diu multumque hostem vicerunt, quodque vitam ad multos annos perduxerunt, omnino nomen ad immortalitatem consecrarunt. Interea certum, me hic unum & alterum Anhaltinorum principum, quos modo nominavi, repetiturum esse, quoniam nonnullos eorum Deus O. M. in patriae commodum reservavit nec primo aetatis flore cedere vita permisit. Omnium primo sisto *Henricum*, primum Anhaltinum principem, qui *CIDCXGIX.* cum *Philippo*, Romanorum imperatore & obsidione *Brunsvicum* pressit, & saepe se bellatorem ostendit. *Bernardus* II. *Bernardi* I. filius *CIDCCLXXXIX.* decertavit & cum *Ioanne* II. principe *Brandenburgico* electore contra *Fridericum* & *Theodoricum*, *Misniae* marchiones, infelix licet, pugnavit. *Bernardum* V. *Rodolphi*, *Halberstadenfis* episcopi fratrem, captum quamvis in praelio, non omitam, sed ipsius belli peritiam laudabo. Quam & tribuo *Alberto* I. (1) *Sigfridi* I. filio, qui virtute illustris sibi tantum nomen fecit, ut *CIDCCXC.* a caesare *Rodolpho capitanei conservatorum pacis per Saxoniam* elogio adficeretur. *Voldemarus* quoque senior se virum praestitit & *CIDCCCLXVII.* *Gerardo*, episcopo *Hildesienfi* bellum inferens, ab equis conculcatus, occubuit. De *Alberto* II. Alberti primi gnato nil addam, propterea quod inter scriptores lis est, an dissensio, quam illi referunt, *Alberto* I, an II, adsignanda sit. Certius est, quod de *Ioanne* I, *Alberti* II. filio scribitur, eum *CIDCCCLXXVIII.* *Pomeranorum* ducem, *Vratislaum* bello persequutum multos ducis nobiles captivos duxisse. Qua tamen fortuna non usus *Ioannis* filius, *Albertus* III, qui licet *Magdeburgensi* archiepiscopo, *Gunthero* se opponeret, tamen inferior fuit, nec agrorum suorum vastationem, pecorum abactiones, reliqua damna avertere potuit. De *Alberto* V, *Alberti* III. filio haec *Sagittarius* (2) annotavit: *Albertus* ille V, *Alberti claudi ex altera uxore* filius, miles fuit imperterritus, qui potissimum in bellis *Danicis* egregia virtutis specimina edidit. Quibus & *Sigisfrundus* I, *Ioannis* I. filius *includus*, qui tam *CIDCCCC.* in praelio, quo *Fridericus*, novus *Germanorum* imperator occisus, strenue certavit, quam *CIDCCCCIII.* modo dictum *Guntherum* adortus. An *Georgium* II, robustum nuncupatum, *Georgii* I. filium hic referre debeam, ipse dubius sum, quem insigni corporis robore prae aliis praeditum fuisse principibus compertum habeo. (3) Interim, consensu omnium, eius frater

(1) Nominatur iure senior, quod alii Alberti post eum regnarunt. Quare iunior dicatur, exposuit *Becmannus* l. d. P. V. L. II. C. V. N. V. p. 90.

(2) *Hist. Princ. Anhalt.* C. XVIII. p. 98.

(3) Invas, hic coniunctim est una serie quosdam Anhaltinorum principes recensere, qui ludis circensibus, figendo scilicet circuitum lancea, concertando, in equum insilendo, hastas frangendo, gladios

frater *Rodolphus* (μ) huc apponi meretur, cuius virtutem & antiquiores, & recentiores rerum gestarum scriptores non satis admirari valent. Nec diffiteor, cum multos per annos exercitus duxisse, hostes debellasse, pro Maximiliano I. pugnasse, in Vngaria, Italia motus composuisse, multas urbes ac arces cepisse atque adeo promeritum fuisse, quem tantus imperator cum Friderico III. adamaret ac ob fortunatos progressus *Anhalt das treue Blut* / immo Hieronimus, Brandenburgensium episcopus *domus Anhaltinae coronam & gloriam* appellaret. Neque minus *Voldemarus*, Georgii I. filius, caesari Friderico III. adversus Carolum, Burgundiae ducem CCCCCLXXIV. equitibus quingentis suppetias tulit, quid? quod CDDI. bello Frisco implicitus fuit. Quid dicam de *Io. Georgio* II, & eiusdem dignissimo filio *Leopoldo*, Dessavia-Anhaltinis principibus, quorum is sub Caroli Gustavi, Sueciae regis, Frid. Guilielmi, principis Brandenburgici electoris, hic sub Friderici III. & Frid. Guilielmi, principum electorum & Borussiae regum signis per saepe militavit ac uterque tam gloriosis expeditionibus perennem sibi nominis famam conciliavit. *Christianus* etiam I, Ioach. Ernesti filius, cuius merita *Becmannus* prolixè persecutus, multa laude condecorandus, quo de sigillatim membrana, tanti principis monumento inclusa, haec subiicit: *fortissimum & ad quaevis pericula imperterritum animum quatuor, quos duxit, exercitus loquuntur.* Post eum *Christianus* II, Christiani I. gnatus sese fortem demonstravit ac magnanimum, qui cum patre suo fortunae varietatem in tantis praeliis agnovit, clarissimeque, *sub polo nihil pereme*, (ν) animadvertit. Excellens virtus, quam fratres serenissimi, *Ant. Guntherus* & *Io. Adolphus* in praeliis & obsidionibus plus vice simplici comprobarunt, facit, ut eosdem iterum in memoriam revocem militarisque disciplinae una cum *Io. Ludovico*, qui CDDCLXXXIV. cum aliis principibus Budam ex omni aditu clausit, non imperitos vocitem. Quod si ad Augusti filios me confero, inter illos *Emanuellem* deprehendo, qui sub Car. Gustavo, Suecorum rege partim CDDCLVII. cum danis decrevit, partim CDDCLIX. in Hafniae muros impressionem tentavit.

Tum illos huc transferam principes Anhaltinos, qui, ab imperatore, regibus & principe electore inter equites recepti, Anhaltinae domus vetustissimae gloriam & conservare & augere annuntur. Manifesto documento, & hodie gaudere principatum Anhaltinum heroibus, quos nulla aetas vidit, nec forte temporibus, si Deus eadem concesserit, subsequenter visura est. Nullum servabo ordinem, quem ante cum *Becmanno*, & interdum cum *Sagittario*, aliis observavi, sed habita solum annorum, quibus equitibus adscripti, ratione eosdem afferam & brevitate studebo. Ita novi, quod res ipsa testatur, principem *Rodolphum*, fortem cognominatum ab imperatore Maximiliano I. (ξ) cum CCCCCXCIII. coronaretur

gladios equestres destruendo animum recrearunt. Philippus quidem, Alberti V. filius unicus CDDI. Dresdae, Guolfanguus, notissimus ille Lutheri defensor CDDXXI. Vormaciae, Ioach. Ernestus domum ducta Eleonora Wirtenbergica, CDDLXXI. Dessaviae CDDLXXV. bis Sinsgardiae, Io. Georgius I. & Christianus I, Ioach. Ernesti filii CDDLXXXV. Dresdae & Guelpherbyi, Io. Georgius I. iterum CDDLXXXVI. Dessaviae in decursibus non tantum alios equis deiecerunt & equestribus praemiis ornati sunt, sed & ipsi laesi, quandoque sanguinem, quia vincere & vinci pulcrum habetur, profuderunt.

(μ) *Fuse Becmannus ac Sagittarius Rodolphi vitam exhibent. Cui placet, conferat Barth. Liviani intercessionem quam Becmannus p. 58. Access. Hist. Anhalt, describit ac depingit. Cuius etiam Ern. Brotius L. VI. C. XIII. pag. 100. Der Anhalt Chron. meminit.*

(ν) *Quod symbolum fuit Christiani I.*

(ξ) *Ordini temperantiae cum patre, Friderico Maximilianum ipsum nomen dedisse, catenamque,*

retur, equitem fuisse creatum. Intelligit autem unusquisque, licet Becmannus ordinis mentionem non moveat, velleris aurei equitibus Rodolphum fuisse ad sociatum, quem Philippus Bonus, Burgundiae dux & Belgii princeps CIOCCCCXXX. cum Isabellam, Ioannis Lusitaniae regis filiam coniugem duceret, ordinem pro sua virtute instituit. Haud enim alia exornare poterat Maximilianus Rodolphum dignitate, quam omnium splendidissima, cuius in pugnis promptitudinem ac felicitatem non semel conspexerat. (o)

Deinceps Christianus V, Danorum rex CIDIICXCV. *Guilielmum*, (π) & Fridericus IV. CIDIICCI. *Io. Augustum*, (e) principes Anhaltinos elephante ornavit multoque sibi benevolentiae genere devinctos reddidit. Litteras, quae huc faciunt, patentes in honorum memoriam Becmannus (σ) subiecit, dignas, ut adferrentur deque tanto regum favore testimonium perhibeant.

Leopoldo cui gryphus, una cum vocibus: HALT MAS, schedulae inscriptis, annexus fuit, gessisse, Tenzelius mense Nov. A. 1690, p. 1019. & 1020. der Monatl. Unterred. scribit. Consule pariter mensem Oct. A. 1697. p. 889. & plura curiosa deprehendes.

(o) C. S. Schurtz fleischius Oper. Hist. Polit. N. LIX. aurei velleris ordinem, ut solet, accuratè explicat, maxime §. XI. p. 847. probat, inter ordines profanos magnum nomen titulumque hunc ordinem habere, ac inter ceteros nobilissimum esse, siue quis conditorem eius & summum caput, siue membra & socios equites adpicias; quid? quod passim docet, primum equites XXIV. susceptos, dein VI. adscitos & tandem adeo auctos, ut non plures sint, quam unus & quinquaginta, ipso rege incluso, & in posterum mansuri sunt. Ordinis insigne auream scio catenam, cuius articuli flammantes gemmas, immo chalybem perpoliturum alternatim continent ac repraesentent, cui aureum vellus appendit; pertinet huc: ANTE FERIT, QUAM FLAMMA MICAT; stem: PRETIUM NON VILE LABORVM. Sentiant tamen multi, huic ordinis symbolum esse: AVTRE N' AVRAL, quo de iam nulli licem movebo. Hanc quondam catenam equites semper usurparunt, usque Carolus V. iis iniungeret, solemnioribus modo diebus catenam retinerent & illius loco siue rabram, siue auream fasciam adhiberent. Dies festos celebrarunt huius ordinis socii quotannis tres: primo die semet purpureo eodemque serico, secundo nigro, tertio albo vestitu induerunt, ac magnifice inceserunt. Conf. Alex. Rossaeus p. 443. aller Welt Religionen, auctor der durchlaucht. Welt N. IX. p. 43. & auctor des Fürsten Entwurffs der Geistl. und Weltl. Ritter, Orden §. 36.

(π) Nummus cum temporis percussus ab una parte principis Guilielmi effigiem, cum integro titulo: VVILH. D. G. PR. ANH. D. S. A. & W. C. A. D. B. & S. mediam sistit; altera elephantem, usitatum ordinis elephantini symbolum monstrat, his circumscriptis: AVSP. CHRIST. V. R. DAN. EQ. ELEPH. ORD. CREAT. INA. REG. HAFN. 7. Dec. 1695. neque minus: MAGNANIMI PRETIUM. Insignia ceteroqui licet olim crebro mutata sint, quod praeter Leon. Ludov. Voigtium & Olig. Iacobaeum Val. Ern. Loescherus diff. de ordine elephantino §. XXV, XXVI. tradit, hodie sic habent: fasciae coeruleae laeae elephas albus adhaeret, (retenta tamen festis diebus catena) in cuius dorso turris, collo aethiops sedens & armatus sagitta, medio corpore adamantes quinque, ad figuram crucis dispositi, videntur. Praeterea in pectore gerunt cum equitibus Danebrogicis nostri equites stellam octangularem argenteam, cuius quatuor anguli reliquis quatuor maiores, ipsa tamen stella argenteam crucem, rubro marginemunitam, complectitur. Quae Rossaeus hoc de ordine l. d. p. 449. refert, nunc non observantur, sed quondam valuerant.

(e) Quamvis solemnitatibus Christianus V. hunc ordinem CIDIICXCV. restaurare ac in sacello regio Fridericoburgi equitum insignia suspendi & sellas circa thronum regium disponi curavit, ex Schroetero, qui Hafniae ceremoniarum descriptionem transmisit, Tenzelius mense Nov. 1695. l. d. repetiit. Schroeteri descriptio ordinis elephantini IV. partibus absolvitur, ita quidem, ut prima renovationis solemnitas, secunda novorum equitum renunciationem, tertia vestes, quibus & ordinis magister & socii utuntur, quarta locum sacelli contineat, quo thronus regius & insignia equitum cum sellis conspiciuntur. Quo simul nonagesimo quarto anno serenissimi nostri principis, D. Io. Augusti affini principi, Friderico, una cum quinque aliis principibus hic ordo collatus, qui tam benigne eum accepit, ut consiliarium, Io. Iacobum Hafniam mitteret atque pro tanta regis gratia verbis amplissimis gratias ageret. Nec inficias solum monetam cusam, quae & indulgentissimi Saxonum ducis, Friderici imaginem mediam, & holosericum pulvinum cum ordinis signis sistit, cum lemmate: DECVS PATERNV M RENOVATVM; (quia divus pater Fridericus 1678. eques regius saluatus fuerat) & infra positus vocibus: A GLORIOSISS. DANIAE REGE IN ELEPHANT. ORDINEM RECEPTO PRINCIPE III. NON. IUL. MDCXCIV. Plura eademque lectu digna dabit Tenzelius l. d. m. Jan. 1693. p. 67. ad 75. m. Aug. 1695. p. 643. mense Oct. 1695. p. 901. seqq. mense Nov. 1695. p. 905. ad. 929. m. Nov. 1696. p. 907.

(σ) L. d. P. IV. C. IV. p. 336. it. P. V. L. III. C. III. p. 430.

Leopoldo, Dessaviensium principi CIDLCCIII. novus ille, qui *Fridericum III.* Borufforum regem auctorem agnoscit, aquilae nigrae ordo concessus. Qui licet ordo CIDLCCI primordia sumferit, cum corona regis capiti imponeretur, haud tamen quaquam eques alius *Leopoldum* antecessit, sed primus ab ipso rege XVII. Ian. eques renunciatus ac insequenti XIX. praedicti mensis die publice inauguratus. Qui tam memorabili honore princeps adfectus, ut regni Prussiae heres, *Frid. Guilielmus* et marchio *Philippus Guilielmus* eum ad facellum, ordini regio sacrum, comitarentur, ubi magnanimus ille rex, in multorum equitum praesentia, eundem equitem compellavit praemissoque iureiurando catena donavit. Quem sane actum eo splendidiorem aestimo, quod tum primum ordinis novi festum celebratum paulloque post summus aulae regiae mareschallus, comes illustrissimus a *Witgenstein* in equitum simul societatem receptus sit. Vtrum A. CIDLCCIV. invictus Borufforum rex serenissimo *Servesta - Anhaltino* principi, *Carolo Guilielmo*, cui longaevam omnes mecum subditi vitam viresque infractas apprecantur, eundem ordinem transmiserit, quod nonnemo (τ) confirmat, explorare non potui, licet sollicitus de eo fuerim.

Christianus Augustus, qui cum imperio ac felicitate milites gubernat, *Io. Ludovici*, principis *Dornburgo - Servesta - Anhaltini* filius tertius, anno CIDLCCXI. & XII. Italiam perlustrans ac Romam die XXVI. Ian. anni supra millesimum septingentesimum duodecimum intrans, ordinem nobilissimum, a *Friderico III.* rege Boruffiae fundatum ac transmiffum, de la generosité nuncupatum, reperiit tantique principis gratiam mente grata depraedicavit. (υ)

Quod princeps elector Palatinus, *Io. Guilielmus CIDLCCXII.*, peracta *Caroli VI.* electione pariter, ac coronatione, ordine equestri *Io. Adolphum*, principem *Servesta - Anhaltinum*, *Io. Ludovicum*, *Io. Ludovici*, principis *Dornburgo - Servesta - Anhaltini* natu maiorem filium & *Christianum*, *Lebrechti*, principis *Cothena - Anhaltini* natu minorem gnatum *Dusseldorpii* bearit, adhuc omnes norunt. Vocatur ille, in memoriam cuiusdam Romanae ecclesiae mareschalli, *S. Huberti* ordo, qui a *Gerardo* quidem, duce *Iuliacensi* ac eiusdem successoribus aliquo temporis tractu equitum numero auctus, sed postea desit. Hic ipse est, quem dictus princeps elector instauravit, commemoratosque tres principes *Anhaltinos* in eundem recepit. (φ)

Crearis et publice inauguratis equitibus *Anhaltinis* alios *Anhaltinorum* principes subiungo, qui ipsi ordinibus ac aliis, collaudandis omnino, societatibus ortum dederunt. *Sigismundus*, *Ioannis I.* filius, sex aut septem non modo equites semper secum habuit, sed falcis ordinis etiam auctor fuit. Cuius insigne cum falcem voluerit, eadem ornatos esse oportuit socios, hoc cum discrimine, ut equites aureas, armigeri argenteas collo portarent. *Fridericus*, *Christiani I.* filius, constantis amicitiae confraternitatem instituit, cum CIDLCLI. *Venetis* esset, cuius membra duces, landgravii, comites, liberi barones, nobiles fuerunt. *Ludovicus*, *Ioach. Ernesti* filius, suasu *Christiani a Teutleben*, fructum ferentem societatem

(τ) Ita vocatus *Melissantes* im iestlebenden *Europa* Tit. 62. p. 301. hanc sententiam fovet.

(υ) Insigne huius ordinis putat auctor *der durchl. Welt* p. 36. auream coeruleam encastice pictam crucem, cui vox: LAGENEROSITE litteris nigris & quoad longitudinem et obliquitatem inscripta sit. Quem *Fridericum III.* dum animo agito, non possum, quin ordinem, ad conservandum inter *Saxoniam* domum ac *Brandenburgicam* amorem, *Torgaviae CIDLCCXIII.* a *Friderico* et *Ioanne Georgio IV.* condicium adferam, ac amicitiam sinceram, quae duae voces in insigni legebantur, imperantibus singulis commendem. Quo forse a *Christ. Ernesto*, marchione *Brandenburgico CIDLCCX.* & a *Friderico IX.* duce *Saxonum CIDLCCX.* fundati ordines, concordiae & germanae fidei dicti, referri possunt, quod eundem cum amicitiae ordine habuisse finem videntur. Quibus de ordinibus *Tenzelius I. d. m. Sept. 1690.* p. 87. et *m. Mart. 1692.* p. 184. legatur. Fratres quoque *Frid. Guilielmum & Joannem*, *Saxonum* duces ordinem peculiarem fundasse, testis iterum est *Tenzelius m. Dec. 1697.* a p. 99. ad 996.

(φ) Nolo plura cumulare, quod *Bocmannus Access. Hist. Anb.* p. 369, 370. & 371. mihi otium fecit. Cuius sane relatio, qua promulgatam CIDLCCVIII. a principe electore Palatino ordinis descriptionem in compendio sistis, legi mereatur.

tatem **CIDICXVII**, condidit, uti linguam vernaculam eo melius excoleret ac eidem splendorem conciliaret. Quae tantum applausum invenit, ut sociorum numerus non ita multo post ad trecentos se extenderit & sexdecim principes Anhaltini, quibus principes fratres, Car. Guilielmum, Ant. Guntherum, Io. Adolphum & Io. Ludovicum, Becmanno auctore, (x) addo, successive adscripti fuerint. (y) *Annam* eodem anno, Christiani I. conjugem ordinem peculiarem invenisse sui que sexus principibus, comitibus ac nobilibus illum concessisse, in dubium vocari nequit. Qualem Anna la noble academie des Loriales, vitae integrarum & fidelium societatem, l'ordre de la palme d'or appellavit sexumque sic sequiorum ad virtutum exercitium invitavit. (w) Cuius & sententiae Eleonora, Romanorum imperatrix fuit, quae, quod obiter adnoto, **CIDICLXI**, ordinem *der Tugend-Selbstthun* fundavit ac eiusdem insigne auream catenam cum numo, qui sole, laurea circumdato, & inscriptione: **SOLVS VBIQUE TRIVMPHAT**; ornatus elegit. (ww)

Superest tandem, ut, quia portum attingi, securus vela contraham ac in eo quiescam. Mihi tamen prius in mentem venit, quam me quieti tradam, ille *natalis multo exoptatissimus*, quo, volente Deo, *indulgentissimus princeps ac dominus*, **D. IO. AVGVSTVS**, princeps Anhaltinus, Saxoniae, Angariae & Vestphaliae dux, Ascanidae comes, Servestae, Bernburgi, Ieverae & Kniephusi dynasta, princeps ac dominus noster clementissimus quadragesimum primum, luce crastina, aeratis annum implebit: natalis, inquam, qui Anhaltinos & Ieveranos gaudio perfundit ac nubila, quae modo mentes tenebrarant, dissipat & proscrit. Ego quidem mihi temperare nequeo, quominus voluptatem, quae in luctu me communi erigit, indicem ac verbis quidem paucis, observantia tamen proluxa et immortalis declarem. Saepe quidem, quoad Ieverae vixi, tam clementi principi ac equiti, tali temporum momento, prosperrima quaevis precatus sum: at nunquam praesentis. Nemo igitur in malam, nisi invidus, interpretabitur partem, quando nunc magis exulto, ac ante, quando tam iucunda principis gratiosissimi praesentia tenerimum prorsus gaudium prodo meique cordis tripudium. Tu modo, augustissime omnium provinciarum rector ac caput, Deus, agros Ieveranos, post tantam inundationem, angustos et fertiles sub Io. Augusto effice, moerorem imposterum ac luctum averte, nubes calamitatum densissimas abige, aggeres novos & reparatis conserva, domum antiquissimam Anhaltinam, maxime magnanimum patriae patrem, Car. Guilielmum cum pientissima Sophia, Saxonum ducis ac administratoris, Augusti filia protege, quid? quod subditorum spem ac praesidium, Io. Augustum, in pace ac incolumitate, generis augusti augmento, tuere ac augustae benedictionis muneribus multo clementissimam principem conjugem, Hedv. Fridericam prosequere.

Haec autem est votorum devotorum summa, qualia, iussu meo, die crastino, pro salute principis indulgentissimi

Io. Ant. Koenigshaven, Nienburgo - Oldenburgensis, Henrici Koenigshaven, divi Ant. Guntheri, Oldenburgensium comitis relictae principis viduae pincernae filius nuncupabit, publice, lati leges praecipunt scholasticae, insimul valedicturus. Qui a puero, omnibus hic docentibus & publice & privatim suam industriam comprobavit, pietatem ac bonos mores in oculis habuit seque talem gessit, qualem non sine causa aliis exemplum iuvenibus proponerem. Mihi sigillatim ultra quatuor annos adhaesit, lectionibus frequens interfuit, artium liberalium & linguarum fundamenta iecit, anno seculari elapso impudentissimum Tezelium oratione quadam deliravit, nullo mihi tempore obsequium denegavit, sed admonitiones meas, vere paternas, huius vel illius commilitonis nugis ac vanitatibus praetulit. Quare, dum non tantum natalem principi serenissimo, sermone crastino, quem *de ordine elephantino*, illius benevolentiae non immemor, qua Fridericus IV, Danorum rex **CIDICCI**, principem nostrum adfecit, conscripsit, gratulabitur, sed etiam, Vitembergam propediem salutans, honeste valedicet, non possum, quin *serenissimum principem ac dominum, D. Io. Augustum demississime*, quin *perillustrem, illustres ceterosque omnium ordinum auditores honoratissimos* eo, quo par est, observantiae, honoris ac amoris cultu rogem, uti tempore definito *templum opidanum* intrent praesentiaque sua gratiosissima honoratissimaque gratulantes ac abeuntem idoneum reddant, quo munere demandato pro ingenii viribus defungi possit. Ieverae apud

Frifos, XXVIII, Iulii, A. R. S. **CIDICCCXVIII**.

(x) *Access. Hist. Anhalt. p. 358. b.*

(y) *Multo maiorem membrorum numerum Tenzelius m. Mart. 1692. p. 183. tradit & subicit, post Ludovicum conditorem, Guilielmum & Augustum, Saxonum duces praesidis vices sustinuisse, immo Succorum regem, Car. Gustavum inter ordinis socios relatum fuisse.*

(w) *Confraternitatem Friderici, societatem Ludovici & Annae, leges ac insignia, membrorumque nomina prolixius descripsit Becmannus in der Hist. des Fürst. Anhalt. P. IV. C. VII. N. XXI, p. 568. ss. P. V. L. III. C. VI, p. 389. & 390. ss. P. V. L. III. C. I. p. 481, 482, 483. ss. p. 335. ad 338.*

(ww) *Conf. Hier. Dicelii Reichs-Geographie und Genealogie, Tit. I. p. 120. auctor der durchl. Welt l. d. p. 37.*

